

ตำนานพระกิวทองใต้เต้กับความเชื่อในสังคมไทย

The Legend of Kiu Hong Tai Te with the Beliefs in Thai Society

เจษฎา นิลสงวนเดชะ¹

Jessada Ninsa-nguandecha

บทคัดย่อ

ตำนานพระกิวทองใต้เต้ที่ปรากฏในสังคมไทย เป็นตำนานที่น่าสนใจทางดาราศาสตร์เรื่องกลุ่มดาวเบย์โต้วมาจากประเทศจีน ตำนานพระกิวทองใต้เต้ที่คนไทยรับรู้มากที่สุดมี 3 ตำนาน คือ ตำนานดาวเทพเบย์โต้ว ทั้ง 9 ของศาสนาเต๋า ตำนานอดีตพระจักรพรรดิ 9 พระองค์ ผู้ปกครองแผ่นดินในสมัยยุคปรดัมจีน และตำนานทางประวัติศาสตร์จีนที่รำลึกถึงจักรพรรดิองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ซ่งใต้ จากการศึกษา พบว่า ชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพมาสู่แผ่นดินไทย โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยน ก็ได้นำตำนานความคิดนี้มาด้วย ทำให้ความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อพระกิวทองใต้เต้เกิดการผสมผสานระหว่างแนวคิดทางพุทธศาสนาเถรวาท เต๋า และแนวคิดที่เชื่อมโยงเรื่องราวในประวัติศาสตร์อีกด้วย นอกจากนี้ การที่พระกิวทองใต้เต้ดำรงอยู่ในฐานะเทพเจ้าจักรพรรดิแห่งประเพณีถือศีลกินเจ ทำให้พระกิวทองใต้เต้มีบทบาทสำคัญ และดำรงอยู่ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องยาวนานมาในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบันนี้

คำสำคัญ: 1. ตำนาน. 2. ความเชื่อ. 3. พระกิวทองใต้เต้. 4. ประเพณีกินเจ.
5. สังคมไทย.

¹ อาจารย์ สาขาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Abstract

The legend of Kiu Hong Tai Te in Thai society was taken from an astronomical theory of Pak Tao in China. Three best known legends of Kiu Hong Tai Te in Thailand are the legend of Nine Pak Tao in Taoism, the legend of Nine Emperors, the rulers during Chinese mythological period, and the legend related to Chinese history commemorating the last emperor of the Southern Song Dynasty. The study revealed that the Chinese who immigrated into Thailand, especially the Hokkien, brought these three astronomical theories along with them. The beliefs and faith in Kiu Hong Tai Te are thus a combination of Taoism, Mahayana Buddhism and the concept related to history. In addition, being a divine emperor of the Vegetarian Festival, Kiu Hong Tai Te has been an influential god in the society of the Thai-Chinese people in Thailand up until the present time.

Keywords: 1. Legend. 2. Beliefs. 3. Kiu Hong Tai Te. 4. Vegetarian Festival.
5. Thai society

บทนำ : ความเชื่อและความศรัทธาสู่ประเพณีโบราณอันศักดิ์สิทธิ์

ประเพณีถือศีลกินเจในประเทศไทยเป็นประเพณีที่เต็มไปด้วยมนต์เสน่ห์แห่งวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน มนต์ขลังแห่งความศรัทธายังคงสะกดให้ผู้คนที่เฝ้ารอคอยงานบุญอันยิ่งใหญ่ โดยช่วงวันเวลาดังกล่าวเต็มไปด้วยกุศลแห่งบุญที่ชาวไทยเชื้อสายจีนได้ร่วมกันถลนเลียบเคียงเป็นชีวิต เดินหน้าสร้างคุณงามความดีอันเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง โดยที่มาของประเพณีนั้นตั้งแต่ละท้องถิ่นต่างก็มีตำนานที่แตกต่างกันไป แต่ที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยมากที่สุดต่างเชื่อว่าเกิดจากความเชื่อทางศาสนาเต๋าที่มีต่อพระกิวฮ่องไต่เต่¹ หรือพระราชาราชราช 9 พระองค์ ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาจากประเทศจีน โดยทางเรือแล้วขึ้นจอดที่ชายฝั่งทางจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ชาวจีนกลุ่มนี้ได้นำตำนานและความศรัทธาที่มีต่อพระกิวฮ่องไต่เต่มาเผยแพร่ เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจ และความสามัคคีในการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ประเพณีถือศีลกินเจจึงถือกำเนิดขึ้นนับตั้งแต่นั้นมาด้วย ทำให้ประเพณีถือศีลกินเจในสังคมไทยยังคงปฏิบัติต่อกันมาอย่างเคร่งครัดจวบจนทุกวันนี้

1. เทพดาวเบ็ยโต้ว (ปักเต๋า) : รากฐานสู่ความศรัทธาพระกิวฮ่องไต่เต่

จากการศึกษาความเข้าใจเรื่องการกินเจของแปลงนาม (2549, น. 5) พบว่าเทพดาวเบ็ยโต้วมีอิทธิพลต่อระบบความเชื่อท้องถิ่นของชาวจีนโพ้นทะเลเชื้อสายฮกเกี้ยนที่อาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย โดยตำนานนี้มีที่มาจากรากฐานความเชื่อทางดาราศาสตร์เกี่ยวกับกลุ่มดาวเบ็ยโต้วของชาวจีน ซึ่ง “ดาวเบ็ยโต้ว” (北斗星) เป็นชื่อของกลุ่มดาวฤกษ์ที่เรียงตัวเกาะกลุ่มบนท้องฟ้าที่มองเห็นได้จากทางด้านเหนือของเส้นศูนย์สูตร ซึ่งเป็นความเชื่อและความรู้ทางดาราศาสตร์ของชาวจีนโบราณ โดยคนไทยจะเรียกว่า “ดาวจระเข้” คนแถบยุโรปเรียกว่า “ดาวหมีใหญ่” (Ursa Major) ส่วนคนจีนเรียกว่า “ดาวเบ็ยโต้ว” กลุ่มดาวนี้ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนในอดีตอย่างมาก เพราะนอกจากนักเดินทางต้องอาศัยกลุ่มดาวเบ็ยโต้วในการหาตำแหน่งดาวเหนือ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเดินเรือทางทะเลและการเดินทางในทะเลทรายยามค่ำคืน จนความเชื่อนี้ได้วิวัฒนาการมาเป็นพิธีกรรมการบูชาดาวเบ็ยโต้วของศาสนาเต๋า ด้วยการบูชาประทับโคมไฟหรือตะเกียง 9 ดวง อันเป็น

¹ ผู้เขียนอ่านชื่อพระตามการเรียกของผู้คนในพื้นที่จังหวัดตรังและจังหวัดภูเก็ต ซึ่งสำเนียงจีนฮกเกี้ยน คำว่า “กิวฮ่องไต่เต่” อักษรจีน คือ “九皇大帝” อักษรจีนคำว่า “皇” ตามสำเนียงฮกเกี้ยน อ่านว่า “ฮ่อง” ซึ่งแปลว่า กษัตริย์ พระราชา พระเจ้าแผ่นดิน จักรพรรดิ หากอ่านออกเสียงว่า “ฮอง” จะเป็นอักษรจีนคำว่า “王” ซึ่งแปลว่า ผู้ครองแคว้น อ้างอิงจากพจนานุกรม 《普通话闽南方言常用词典》ผู้แต่ง Lin Baoqing (林宝卿) กล่าวถึง อักษรจีน “皇” ออกเสียงว่า “hóng” (林宝卿,2007:224) ส่วนอักษรจีน “王” ออกเสียงว่า “óng” (林宝卿,2007:578)

สัญลักษณ์ของดวงดาวทั้ง 9 และมีเครื่องมงคลทระนนานประทีป ที่เรียกว่า “เต้าเต็ง” (斗灯) เป็นเครื่องมงคลประกอบในพิธีกรรม

ดาวเป๋ยโต้ว (北斗星) ในคติทางดาราศาสตร์นั้น ถือเป็นกลุ่มดาวฤกษ์จำนวนเจ็ดดวงที่เรียงตัวเกาะกลุ่มบนท้องฟ้าที่มองเห็นได้เฉพาะผู้ที่อยู่ทางด้านเหนือของเส้นศูนย์สูตร นอกจากนี้ยังถือเป็นกลุ่มดาวที่เสมือนว่าอยู่กับที่ แต่เมื่อเรามองจากพื้นผิวโลกในเวลาที่ต่างกัน กลับจะรู้สึกว่าการเคลื่อนที่ของดาวมีการเคลื่อนหมุนวนในลักษณะทวนเข็มนาฬิกาไปรอบดาวเป๋ยจี้ (北极星) หรือ ดาวขั้วฟ้าเหนือ ทั้งนี้เพราะโลกหมุนรอบตัวเอง โดยชี้แกนหมุนไปทางดาวขั้วฟ้าเหนือพอดี ทำให้เราจึงรู้สึกว่าการเคลื่อนที่ของดาวเป๋ยโต้วอยู่กับที่ ดังนั้นทำให้ชาวจีนเห็นลักษณะการเรียงตัวของดาวทั้งเจ็ดนี้เป็นรูปทรงกระบวยที่มีตัวดำจับ ภาษาจีน เรียกว่า “โต้ว” (斗) ด้วยดาวสี่ดวงแรกเรียงตัวกันคล้ายกระบวยตัวดำ ส่วนอีกสามดวงทอดตัวยาวออกเป็นตัวดำจับ และด้วยเหตุที่ดาวกลุ่มนี้ปรากฏแต่ในฟากฟ้าทางด้านเหนือ จึงเรียกว่า “ดาวเป๋ยโต้ว” หรือ “ดาวปักเต้า” อันหมายถึง ดาวทางเหนือ คำว่า “โต้ว” พจนานุกรมจีนฉบับ 《现代汉语词典》² ให้ความหมายดังนี้ 1. สิ่งของที่มีลักษณะคล้ายกับโต้ว 2. ชื่อหนึ่งของกลุ่มดาวนักษัตรทั้ง 28 (28 宿星) ซึ่งมักจะเรียกกันว่า กลุ่มดาวหนานโต้ว (南斗星) 3. ชื่อกลุ่มดาวเป๋ยโต้ว (北斗星)

ตามการบันทึกประวัติศาสตร์ หมวดดาราศาสตร์ จากตำรา 《史记·天官书》 ในสมัยฮั่นตะวันตก (西汉期) ระบุว่า กลุ่มดาวเป๋ยโต้ว ยังเปรียบเสมือนราชรถของเจ็กเซียนฮ่องเต้ (斗为帝车)³ มนุษย์รู้จักการใช้ประโยชน์จากกลุ่มดาวเป๋ยโต้วไม่น้อยกว่า 4,000 ปี โดยนอกจากจะใช้การหาทิศเหนือในยามค่ำคืนแล้ว ยังใช้ในการกำหนดฤดูกาลสำหรับการเพาะปลูกอีกด้วย ชาวจีนโบราณจะสังเกตหางของดาวเป๋ยโต้วในการกำหนดฤดูกาล ในตำราเหอกว่านจื่อ 《鹖冠子·环流》 กล่าวว่า ฤดูใบไม้ผลิหางของดาวเป๋ยโต้วจะชี้ไปทางทิศตะวันออก ฤดูร้อนหางของดาวเป๋ยโต้วจะชี้ไปทางทิศใต้ ฤดูใบไม้ร่วงหางของดาวเป๋ยโต้วจะชี้ไปทางทิศตะวันตก และฤดูหนาวหางของดาวเป๋ยโต้วจะชี้ไปทางทิศเหนือ (斗柄东指, 天下皆春; 斗柄南指, 天下皆夏; 斗柄西指, 天下皆秋; 斗柄北指, 天下皆冬)⁴ การที่หางของดาวเป๋ยโต้วชี้ไปทางทิศต่างๆ นั้น คือการที่ดาวเป๋ยโต้วโคจรรอบดาวขั้วฟ้าเหนือ ชาวจีนโบราณเชื่อว่า เสมือนการประทับราชยานเสด็จประพาส เพื่อตรวจตราโลกมนุษย์ขององค์เจ็กเซียนฮ่องเต้ โดยเชื่อกันว่าในฤดูใบไม้ผลิจะเสด็จประพาสไปทางทิศตะวันออก

² 中国社会科学院语言研究所:《现代汉语词典》(第5版), 商务印书馆. 2005年版, 第330页。

³ 朱文鑫:《史记天官书恒星图考》, 商务印书馆. 1927年版, 第14页。

⁴ 黄怀信:《鹖冠子汇校集注》, 中华书局. 2004年版, 第76页。

ฤดูร้อนจะเสด็จประพาสทางทิศใต้ ฤดูใบไม้ร่วงจะเสด็จประพาสไปทางทิศตะวันตก และ ฤดูหนาวจะเสด็จประพาสไปทางทิศใต้ (陈勇, 2009)

เทพดาวเบ็ยโต้วในแง่คติความเชื่อทางศาสนาเด่านั้น คือ เทพเบ็ยโต้วชิงจวิน (北斗星君) ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของศาสนาเต๋ามากมาย อาทิเช่น 《北斗本生经》 《太上玄灵北斗本命延生经》 《北斗本命延生经》 เป็นต้น ต่อมาความเชื่อนี้ค่อยๆปรับเปลี่ยนเป็นความเชื่อเรื่อง “เทพเจ้า 9 พระองค์” ซึ่งทางศาสนาเต๋าคิดเพิ่มขึ้นไปอีก 2 ดวง โดยอธิบายว่าดาวอีก 2 ดวง คือ ดาวที่อยู่ในกลุ่มดาวเหนือ ซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ถ้าผู้ใดสามารถมองเห็น แสดงว่าผู้นั้นจะมีดวงชะตาที่ยืนยาว ส่งผลให้กลุ่มดาวเบ็ยโต้วอยู่ในฐานะได้รับการกราบไหว้บูชา เพื่อเป็นการอธิษฐานขอพรไม่ต่างจากเทพเจ้าอื่น ๆ ของชาวจีนตั้งแต่อดีตกาล

สมัยราชวงศ์ถัง เป็นช่วงที่ประเทศจีนติดต่อกับชายกับต่างประเทศผ่านเส้นทางสายไหม ในช่วงนี้เองพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงในประเทศจีน พุทธศาสนาในประเทศจีน มีทั้งนิกายมหายานจากประเทศอินเดีย และนิกายวัชรยานจากทิเบต หลังจากที่นิกายวัชรยานได้เผยแพร่เข้าสู่ประเทศจีน ได้ผสมผสานกับวัฒนธรรมของศาสนาเต๋าคือก่อให้เกิดพระพุทธศาสนาแบบใหม่ขึ้นเรียกว่า “พุทธศาสนาวัชรยานสมัยถัง” (唐密宗派) (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ บัญเสน, 2538) ซึ่งได้มีการนำความเชื่อเรื่องดาวเทพเบ็ยโต้วมาผสมผสานและปรับเปลี่ยนเป็น “พระพุทธเจ้า 7 พระองค์ พระโพธิสัตว์ 2 พระองค์” ซึ่งในพระสูตร 《佛说北斗七星延命经》⁵ ได้กล่าวถึงพระนามพระพุทธเจ้า 7 พระองค์ และพระโพธิสัตว์อีก 2 พระองค์ ดังนี้

ดาวเทพเบ็ยโต้ว องค์ที่ 1 ต้าซุ่ยหยางหมิงทานหลางไท่ชิงจวิน (大魁 阳明贪狼太星君) คือ พระวิชัยโลกมจรพุทธะ ณ บูรพาพุทธเกษตร (东方最胜世界运意通证如来)

ดาวเทพเบ็ยโต้ว องค์ที่ 2 ต้าซุ่ยยินจิงจิว์เหมินเหยียนชิงจวิน (大魁 阴精巨门元星君) คือ พระศรีรัตนโลกประภาโฆษอิศวรพุทธะ ณ บูรพาพุทธเกษตร (东方妙宝世界光音自在如来)

ดาวเทพเบ็ยโต้ว องค์ที่ 3 ต้าฮวานเจินเหรินลู่ฉุนเจินชิงจวิน (大魁 真人禄存贞星君) คือ พระเวปุลลรัตน์ะโลกสุวรรณสิทธิพุทธะ ณ บูรพาพุทธเกษตร (东方圆珠世界金色成就如来)

ดาวเทพเบ็ยโต้ว องค์ที่ 4 ต้าซิงเสวียนหมิงเหวินฉวีหนิวชิงจวิน (大魁 玄冥文曲纽星君) คือ พระอโศกโลกวิชัยมงคลพุทธะ ณ บูรพาพุทธเกษตร (东方无忧世界寂胜吉祥如来)

⁵ 《大正新修大正藏经(大正藏)·密教部》第21卷, 经号1307, CBETA电子版, 第425页。

ดาวเทพเป็ยโต้ว องค์กรที่ 5 ต้าปี้ต่านเหยวียนเหลียนเจินกั้งซิงจวิน (大魁 丹元廉贞罡星君) คือ พระวิสุทธิอาศรมโลกเวปุลลปรัชญาวิภาคพุทธะ ณ บูรพาพุทธเกษตร (东方净住世界广达智辨如来)

ดาวเทพเป็ยโต้ว องค์กรที่ 6 ต้าฝู่เป็ยจี้จู่จี้ซิงจวิน (大魁 北极武曲纪星君) คือ พระธรรมมติโลกธรรมสาครจรนนทิพุทธะ ณ บูรพาพุทธเกษตร (东方法意世界法海游戏如来)

ดาวเทพเป็ยโต้ว องค์กรที่ 7 ต้าเป็ยเวเทียนกวานโพจวินกวานซิงจวิน (大魁 天关破军关星君) คือ พระเวปุลลจันทรโลกโคษชัยไวฑูรย์พุทธะ ณ บูรพาพุทธเกษตร (东方满月世界药师琉璃光如来)

ดาวเทพเป็ยโต้ว องค์กรที่ 8 ตังหมิงว่ายฝู่ซิงจวิน (洞明外辅星君) คือ พระศรีสุขโลกปัทมกรรภอลังการโพธิสัตว์ ณ ประจิมแดนสุชาวดี (西方妙喜世界华藏庄严菩萨)

ดาวเทพเป็ยโต้ว องค์กรที่ 9 อี้นกวังเนยปี้ซิงจวิน (隐光内弼星君) คือ พระศรีเวปุลลสังสารโลกสุขะอิศวรโพธิสัตว์ ณ ประจิมแดนสุชาวดี (西方妙圆世界安乐自在菩萨)

จากการศึกษาตำมกักรี้ที่กล่าวถึงเรื่องราวเทพดาวเป็ยโต้ว ทำให้ทราบว่าพระนามของดาวเทพเป็ยโต้วยั้งสอดคล้องกับพระนามในตำมกักรี้เป็ยโต้วจื่อฝ่าฉู่เวยจิง 《北斗治法武威经》⁶ ดังนี้

เทพเป็ยโต้ว	ชื่อดาว		พระนาม		ฉายา	
องค์กรที่ 1	เทียนชู่	天枢	ชู่	魁	ทานกลาง	贪狼
องค์กรที่ 2	เทียนเร็น	天任	ชัว	魁	จวีเหมิน	巨门
องค์กรที่ 3	เทียนจู้	天柱	ฮวาน	魁	ลู่จุน	禄存
องค์กรที่ 4	เทียนซิน	天心	ซิง	魁	เหวินฉวี	文曲
องค์กรที่ 5	เทียนฉิน	天禽	ปี้	魁	เหลียนเจิน	廉贞
องค์กรที่ 6	เทียนฝู่	天辅	ฝู่	魁	อู่ฉวี	武曲
องค์กรที่ 7	เทียนซง	天冲	เป็ย	魁	โพจวิน	破军

⁶ 《正统道藏·洞神部方法类·一卷》，第694页。

จากตารางข้างต้น ทำให้เห็นว่า เรื่องราวดาวเป๋ยโต้วตามทฤษฎีทางดาราศาสตร์จะมีเพียง 7 ดวง แต่ถ้ามองตามคัมภีร์เป๋ยโต้ว 《北斗经》 ของศาสนาเต๋านั้น จะทราบว่า นอกจากดาวเป๋ยโต้วที่มีเพียง 7 ดวงแล้วนั้น ยังมีกรกล่าวถึงดาวอีก 2 ดวง คือ ดาวว่ายฝู(外辅星)สามารถมองเห็นแสงของดาวเวลากลางคืน ซึ่งอยู่ภายนอกบริเวณดาวอู่ฉวี(武曲星)และดาวเหนยปี้(内弼星)ซึ่งมองไม่เห็น อยู่ในบริเวณดาวจวีเหมิน(巨门星) หากกล่าวถึงเรื่องราวของดาวทั้งสองนี้ สอดคล้องกับคัมภีร์ 《北斗治法武威经》⁷ ระบุว่าดาวที่ซ่อนอยู่คือ ดาวฝู ดาวที่ปรากฏ คือ ดาวปี้(一隐一现者, 辅弼星也。)กลายเป็นทฤษฎี “หนึ่งปรากฏ หนึ่งซ่อนเร้น” (一现一隐) ดังนั้นเมื่อรวมกันเป็นเทพเจ้า 9 พระองค์ จึงควรเรียกว่า “แปดปรากฏ หนึ่งซ่อนเร้น”(八现一隐) ซึ่งมีความชัดเจนถูกต้องกว่าที่จะเรียก “เจ็ดปรากฏ สองซ่อนเร้น” (七现二隐) นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเทพเจ้าอีก 2 องค์(二尊) คือ จักรพรรดิเทียนฮว่าง(天皇大帝)และจักรพรรดิจื่อเว่ย(紫微大帝) และเทพดาวอีก 3 องค์(三台)คือ ดาวชั้นบน ซ่างถายชวีจิงคยเตอชิงจวิน(上台虚精开德星君) ดาวชั้นกลาง จงถายลิวฉุนซือคิงชิงจวิน(中台六淳司空星君) และดาวชั้นล่าง เชี่ยถายฉวีเซิงซือลูชิงจวิน(下台曲生司禄星君) นอกจากนี้ยังมีกรกล่าวถึงผู้แทนเทพดาวเป๋ยโต้ว (北斗七星的使者) 2 องค์ คือ เทพฉิงหยาง(擎羊) และเทพถัวหลัว(陀罗) ด้วย ทั้งหมดนี้ล้วนอยู่ในบริวารของดาวเป๋ยโต้วทั้งสิ้น (萧登福, 1997 : 30)

แต่หากจะอิงตามตำนานที่กล่าวกันว่า เทพดาวเป๋ยโต้วมีนิรมานกายเป็นเทพดาวนพเคราะห์นั้นไม่ถูกต้อง เพราะไม่ได้ระบุอยู่ในคัมภีร์ 《北斗经》 หากแต่ปรากฏในตำรา 《白宝口抄·卷百五十六·北斗法第二》 ซึ่งมีข้อความกล่าวถึงดาวเป๋ยโต้ว ทั้ง 7 ดวง ดังนี้

- ดาวดวงที่ 1 ดาวทานหลาง นิรมานกาย คือ ดวงอาทิตย์ (第一贪狼星, 日精)
- ดาวดวงที่ 2 ดาวจวีเหมิน นิรมานกาย คือ ดวงจันทร์ (第二巨门星, 月精)
- ดาวดวงที่ 3 ดาวลูฉุน นิรมานกาย คือ ไฟ (第三禄存星, 火精)
- ดาวดวงที่ 4 ดาวเหวินฉวี นิรมานกาย คือ น้ำ (第四文曲星, 水精)
- ดาวดวงที่ 5 ดาวเหลียนเจิน นิรมานกาย คือ ดิน (第五廉贞星, 土精)
- ดาวดวงที่ 6 ดาวอู่ฉวี นิรมานกาย คือ ไม้ (第六武曲星, 木精)
- ดาวดวงที่ 7 ดาวโพจวิน นิรมานกาย คือ ทอง (第七破军星, 金精)

ในพระสูตรนี้ไม่มีข้อความที่ระบุว่าเทพดาวเป๋ยโต้ว คือ พระพุทธเจ้า 7 พระองค์ และพระโพธิสัตว์อีก 2 พระองค์ ที่แบ่งพระภาคเป็นดาวนพเคราะห์ 9 ดวง อันได้แก่

⁷ 张继禹主编：《中华道藏》，华夏出版社. 2004年版，第671页。

พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ พระราหู และพระเกตุ ตามเอกสารที่แพร่หลายกันทั่วไปในประเทศไทย และที่สำคัญในคัมภีร์บทสวด 《北斗经》 ไม่มีส่วนใดกล่าวว่ พระพุทธเจ้า 7 องค์ และพระโพธิสัตว์ 2 องค์ เป็นเทพนพเคราะห์ ซึ่งคำว่า “นพเคราะห์” เป็นความเชื่อเกี่ยวกับเหล่าเทพหรือหมู่ดาวที่มีอิทธิพลในการกำหนดเคราะห์หรือชะตากรรมของมนุษย์โลก ซึ่งประเทศไทยได้รับสืบทอดความเชื่อนี้มาจากพวกพราหมณ์อินเดีย ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการบูชา นพเคราะห์ มีการสะเดาะเคราะห์เพื่อให้รอดพ้นจากสรรพเคราะห์ทั้งปวง ซึ่งในสมัยอยุธยา จวบจนต้นยุครัตนโกสินทร์ การบูชา นพเคราะห์ เป็นพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระมหากษัตริย์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลและถือเป็นการสะเดาะเคราะห์สรรพทุกข์ภัยของแผ่นดิน เมื่อกาลเวลาผ่านไป ความศรัทธาในพิธีกรรมนี้ได้แพร่หลายจากพระราชสำนัก มาสู่ภายนอก พร้อมกับเปลี่ยนผู้นำในการประกอบพิธีกรรมจากพราหมณ์มาเป็นพระภิกษุแทน (แปลงนาม, 2549 : 3) อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าชีวิตมนุษย์อยู่ภายใต้การกำหนดของดาวนพเคราะห์ตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุขัย ทำให้ดาวนพเคราะห์ที่กลายบทบาทเป็น “เทพดาวนพเคราะห์” ภาษาจีนเรียกว่า “จิว่ยาวซิงจวิน” (九曜星君) และเป็นดาวคนละกลุ่มกับดาวเป็ยโต้ว ซึ่งแต่ละดวงจะส่งผลต่อมนุษย์ที่ตกอยู่ในแต่ละปีนักษัตรตามอันดับสลับกันไป บุคคลเมื่อตกอยู่ในบารมีของเทพพระเคราะห์องค์ใด ก็จะมีผลให้ต้องประสบชะตากรรมไปตามอำนาจบารมีของเทพดาวเคราะห์องค์นั้น จากความเชื่อนี้เอง ในช่วงเทศกาลกินเจทำให้ศาลเจ้าในประเทศไทยนิยมจัดให้มีพิธีสวดบูชาเทพนพเคราะห์ ซึ่งถือเป็นการสะเดาะเคราะห์ด้วย

จากการศึกษาตำนานข้างต้น พบว่า ในคัมภีร์ที่กล่าวถึงดาวเป็ยโต้วทั้งของทางเต๋า คือ 《太上玄灵北斗本命延生真经》 และคัมภีร์ทางพุทธมหายาน คือ 《佛说天中北斗古佛消灾延寿妙经》 ปรากฏความสอดคล้องกันว่า เทพดาวเป็ยโต้วมีทิพยอำนาจในการปกป้องผู้สวดบูชาให้ปลอดภัยจากเคราะห์กรรม ทั้งส่งเสริมดวงชะตาของผู้นั้นให้ได้ประสบกับความสุขความเจริญ สามารถจำแนกทิพยอำนาจของเทพดาวเป็ยโต้วแต่ละองค์ในการปกป้องคุ้มครอง ดังนี้ 1. ดาวเทพทานหลง คุ้มครองผู้เกิดในนักษัตรปีชวด 2. ดาวเทพจิว่เหมิน คุ้มครองผู้เกิดในนักษัตรปีฉลูและกุน 3. ดาวเทพลู่อุน คุ้มครองผู้เกิดในนักษัตรปีขาลและจอ 4. ดาวเทพเหวินฉวี คุ้มครองผู้เกิดในนักษัตรปีเถาะและระกา 5. ดาวเทพเหลียนจิน คุ้มครองผู้เกิดในนักษัตรปีมะโรงและวอก 6. ดาวเทพอู่ฉวี คุ้มครองผู้เกิดในนักษัตรปีมะเส็งและมะแม 7. ดาวเทพโพ่จวิน คุ้มครองผู้เกิดในนักษัตรปีมะเมีย

ทฤษฎีดาวเทพเป็ยโต้ว 9 พระองค์ ค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนความเชื่อเป็น “พระกิวฮ่องไตเต่” ในภาษาจีนกลางออกเสียงว่า “จิว่ฮว่างต้าตี้” (九皇大帝) จีนแต้จิ๋วออก

เสียงว่า “เก้าอ้วงไตเต้” และจีนฮกเกี้ยนออกเสียงว่า “กิวหองไตเต้” แปลเป็นภาษาไทยว่า “พระราชาริราช 9 พระองค์” เป็นที่น่าสังเกตว่า ตำนานเรื่องพระกิวหองไตเต้เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และคัมภีร์ทางศาสนาแต่่า ทำให้สันนิษฐานได้ว่าความเชื่อดังกล่าวเริ่มขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่ง (李庆年, 2012) แต่แรกเริ่มนั้นความเชื่อนี้อยู่ในวงจำกัดไม่ได้แพร่หลายอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ปลายราชวงศ์หมิงถึงช่วงต้นราชวงศ์ชิง ความเชื่อดังกล่าวจึงได้แพร่หลายไปสู่ภาคกลางและภาคใต้ของประเทศจีน

จากการศึกษา พบว่า ประเทศจีนไม่ได้บัญญัติเทศกาลกินเจเป็นเทศกาลสำคัญของชาติ จะเป็นประเพณีที่ยึดปฏิบัติกันเพียงชาวจีนโพ้นทะเลเท่านั้น โดยเฉพาะคนจีนเชื้อสายฮกเกี้ยน ซึ่งถือเป็นกลุ่มคนที่ริเริ่มและยึดถือประเพณีนี้มาตลอดเวลา (ถาวรสิขโกศล, 2555) ทำให้การถ่ายทอดความเชื่อเรื่องพระกิวหองไตเต้ไม่ค่อยจะสมบูรณ์นัก ชาวบ้านทั่วไปมักทราบถึงความดำรงอยู่ของพระกิวหองไตเต้ แต่กลับไม่ทราบถึงการกำเนิดของเทพดังกล่าว จึงทำให้มีตำนานที่มาของพระกิวหองไตเต้ที่แตกต่างกันไปตามแต่ความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ในคัมภีร์ 《太上玄灵斗姆大圣元君本命延生心经》⁸ ของศาสนาเต๋านั้นระบุว่า พระกิวหองไตเต้เป็นพระโอรสของ “โด้วหมู่เยวี่ยนจวิน” (斗姆元君) ชาวจีนฮกเกี้ยน เรียกว่า “พระนางเต้าบ้อ” ซึ่งศาสนาเต๋าสถาปนาให้เป็นเทพผู้สร้างดวงดาวทั้งมวลบนท้องฟ้า ดำรงฐานะเป็นเทพมารดาแห่งดาวทั้งปวง

ตำนานเทพนิยายการสร้างโลกในพงศาวดารจีน ได้กล่าวถึงช่วงที่จักรวาลได้ระเบิดอยู่นั้น ทำให้เกิดมีแสงจรัสสว่างจ้าไปทั่ว พร้อมทั้งพลังงานแห่งความร้อน จึงทำให้เทพเต้าบ้อเกิดพระนามอีกอย่างหนึ่ง คือ พระนางจื่อ กวาง (紫光) แปลว่า พลังแสงสีม่วง ที่มีพลังความร้อนสูง จึงเรียกกันว่า “จื่อกวางฟูเหริน” (紫光夫人)⁹ การระเบิดครั้งนี้ทำให้เกิดวัตถุขนาดต่าง ๆ ลอยอยู่ นั่นคือ ดาวฤกษ์ ซึ่งยังคงความร้อน ทำให้เราเห็นแสงกระพริบในเวลากลางคืน อีกกลุ่มหนึ่งคือ ดาวเคราะห์ที่ดับและเย็นลงแล้ว เช่น ดวงจันทร์ ดาวพุธ โลก ฯลฯ จากบนฟากฟ้าที่มองเห็น ดวงดาวเป็นกลุ่มๆ หนึ่งเอง ได้มีการตั้งชื่อเป็นกลุ่มดาวเป็ยโด้ว (北斗星)

ตามคัมภีร์ 《玉清无上灵宝自然北斗本生真经》¹⁰ ระบุว่า เดิมทีเทพเต้าบ้อเป็นสามัญชน ต่อมาได้เป็นพระสนมของกษัตริย์โจวयीหวัง (周御王) พระนางทรงตั้งจิตภาวนาขอต่อฟ้าให้ได้บุตรที่ครองธรรมมาสืบอำนาจต่อจากพระสวามี วันหนึ่งของฤดูใบไม้ผลิ พระนางได้เสด็จประพาสอุทยาน เสด็จไปถึงสระน้ำพุร้อน

⁸ 张继禹主编：《中华道藏》，华夏出版社. 2004年版，第758页。

⁹ 马书田：《中国道教诸神》，北京团结出版社. 1996年版，第68页。

¹⁰ 张继禹主编：《中华道藏》，华夏出版社. 2004年版，第767页。

ทรงโปรดนํ้าอุ่นจึงลงสร้งนํ้าอย่างสบายพระทัย ด้วยอำนาจผลบุญที่พระนางทรงสั่งสมทันใดนั้น ปรากฏว่ามีดอกบัวกำลังทยอยกันโผล่ขึ้นมาเหนือนํ้าจำนวน 9 ดอก จึงถือกำเนิดเทพเป๋ยไต่ว้ทั้งเก้าขึ้นพร้อมกันกลางสระบัว พระนางทรงเลี้ยงพระโอรสทั้ง 9 จนเติบโตใหญ่ ต่อมาโอรสองค์โต คือจักรพรรดิเทียนฮว่าง (天皇大帝) โอรสองค์รอง คือจักรพรรดิจื่อเว่ย (紫微大帝) โอรสอีก 7 องค์ คือ ดาวเทพเป๋ยไต่ว้ทั้ง 7 รวมกันเป็นพระกิวทองใต้แต่

2. พระกิวทองใต้แต่ : สืบสายตำนานประวัติศาสตร์ยุคเทพปรกณัมจีน

ตำนานปรัมปรา หรือเทพปรกณัม เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดจักรวาล โครงสร้างและระบบจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลม ฝน กลางวันกลางคืน พายุร้อน พายุหนาว สุนัขจรจัด และจันทรคราส ความเป็นมาของชนชั้นผู้นำ ลำดับชั้นและบทบาทหน้าที่มนุษย์ ตลอดจนจนประเพณี พิธีกรรม และการประเพณีปฏิบัติต่างๆเกิดขึ้นเมื่อไร เพราะเหตุใด (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2551 : 18) นับเป็นเรื่องไม่ง่ายนักหากเราต้องการจะเห็นภาพสังคมในยุคจีนโบราณได้อย่างแจ่มชัด เนื่องด้วยประเทศจีนมีอารยธรรมยาวนาน อันเริ่มต้นกำเนิดจากชนเผ่าเล็ก ๆ ในอาณาบริเวณที่เรียกว่า “จงหยวน” (中原) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ที่ราบลุ่มแม่น้ำฮวงโห (黄河) ตั้งแต่ช่วงกลางของแม่น้ำจนถึงปากน้ำ บริเวณสองฝากฝั่งแม่น้ำฮวงโห มีชนเผ่าใหญ่น้อยตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่เป็นจำนวนมากมาตั้งแต่ราว 5,000 ปีก่อนคริสตกาลแล้ว

ประวัติศาสตร์จีนยุคเทพปรกณัม กล่าวถึงการสร้างโลกและกำเนิดมนุษย์และชนเผ่าต่าง ๆ ว่า “ผานุกู” (盘古) ได้แยกฟ้าดินออกจากกันจนตัวตายและทุกอณูของร่างกายของเขาได้กลายเป็นดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ ฯลฯ ประกอบกันขึ้นเป็นโลกในที่สุด จากนั้นเทพหนวีวา (女娲) กับเทพฟูซี (伏羲) ได้ร่วมกันสร้างมนุษย์ขึ้นจากก้อนดินเหนียว มนุษย์จึงได้ตั้งถิ่นฐานกระจายกันอยู่เป็นชนเผ่าต่าง ๆ ตั้งแต่นั้นสืบมา เทพปรกณัมยังได้กล่าวถึงบรรพชนผู้มีบทบาทสำคัญในการรังสรรค์วัฒนธรรมจีนจำนวน 8 พระองค์ เรียกว่า “สามกษัตริย์ห้าจักรพรรดิ” หรือ “ซานฮว่างอู่ตี้” (三皇五帝) จากตำรา 《孝经援神契》 ระบุว่า “สามกษัตริย์” หรือ “ซานฮว่าง” (三皇) คือ ฟูซี (伏羲) เสินหนง (神农) และชู่ยเหริน (燧人) ส่วน “ห้าจักรพรรดิ” หรือ “อู่ตี้” (五帝) ตำรา 《史记·五帝本纪》 ระบุว่า ประกอบด้วยจักรพรรดิฮวงตี้ (黄帝) จักรพรรดิฉวน ซวี (颛顼) จักรพรรดิตี้คู้ (帝喾) จักรพรรดิถังหยาว (唐尧) และจักรพรรดิยวี่ซุ่น (虞舜)

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีน ทำให้ทราบว่าตำนานพระกิวทองใต้แต่ในแง่มุมมองทางประวัติศาสตร์ยุคโบราณของจีนนั้น แท้จริงแล้วไม่ได้อยู่ช่วงยุค

สมัยที่เริ่มจากจักรพรรดิฟู่ซี (伏羲) เสินหนง (神农) ฮว่างตี้ (黄帝) สาวห้าว (少昊) จวนซวี (颛顼) ตี้กู่ (帝喾) ถังหยาว (唐尧) ซุน (舜) และหยวี (禹) ตามที่กล่าวกันในเอกสารประวัติตำนานพระกิวทองใต้เต้ที่ปรากฏในประเทศไทย ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มจากยุคสมัยเทพปรณัมจีน หรือ ยุคเทพนิยาย (神话时代) โดยเริ่มตั้งแต่หลังจากที่ผานกู่ (盘古) เทพผู้สร้างโลก ในตำนานกล่าวว่า เมื่อครั้งแรกฟ้าดินยังผสมปนเปกันอยู่ ยังไม่ได้แยกออกจากกันซึ่งเปรียบเสมือนไข่ไก่ที่มีเปลือกหุ้ม ภายในไข่ไก่นี้เองผานกู่ก็ได้ถือกำเนิดขึ้นมา ผ่านไปได้ประมาณ 18,000 ปี ผานกู่ก็ตื่นขึ้นมาจากการหลับไหล เขาพบว่าบริเวณรอบ ๆ ตัวมืดมืดไปหมด ทั้งร้อนทั้งรำคาญรู้สึกไม่สบายอย่างยิ่ง เขาอยากจะลุกขึ้นยืนก็ยืนไม่ได้ ดังนั้น ผานกู่จึงโกรธเป็นอย่างมาก เขาจึงลุกขึ้นคว้าขวานที่ติดตัวเขามาตั้งแต่เกิดที่อยู่ด้านข้าง โดยใช้แรงฟันไปหนึ่งที เกิดเสียงอันดังสนั่น ไข่ไก่แตกออกเป็นเสี่ยง ๆ ทันที เห็นสิ่งอันบางเบาและโปร่งใสจำนวนหนึ่งลอยขึ้นไปอยู่ข้างบน จนกลายเป็นท้องฟ้า สิ่งที่หนักและขุ่นข้นอีกจำนวนหนึ่งก็ร่วงหล่นลงจนกลายเป็นพื้นดิน ฟ้าและดินจึงเริ่มแยกออกจากกัน หลังจากนั้นเขาก็ยืนอยู่ตรงกลางระหว่างท้องฟ้าและพื้นดิน มือทั้งสองยันท้องฟ้าเอาไว้ ต่อมาหลังจากที่ผานกู่สิ้นชีวิตลง ดวงตาได้กลายเป็นดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ แขนและขาได้กลายเป็นเทือกเขา เลือดได้กลายเป็นแหล่งน้ำ เส้นเอ็นได้กลายเป็นถนนหนทาง กล้ามเนื้อได้กลายเป็นที่นา เส้นผมและหวดเคราได้กลายเป็นดวงดาวบนท้องฟ้า ผิวหนังและขนได้กลายเป็นแมกไม้พฤษชา ผันและกระดูกได้กลายเป็นโลหะ ก้อนหินแข็งและอัญมณีแวววาว เหนือได้กลายเป็นน้ำฝน และที่สำคัญก็คือ แมลงตัวเล็ก ๆ มากมายในตัวได้กลายเป็นมนุษย์ชาติ และนี่ก็คือตำนานผานกู่เบิกฟ้าผ่าดิน (盘古开天辟地) ซึ่งเป็นตำนานเทพเจ้าสร้างโลกของจีนที่เล่าสืบต่อกันมา

ตำนานที่ระบุว่าพระราชาธิราชทั้งเก้าพระองค์ คือจักรพรรดิฟู่ซี (伏羲) เสินหนง (神农) ฮว่างตี้ (黄帝) สาวห้าว (少昊) จวนซวี (颛顼) ตี้กู่ (帝喾) ถังหยาว (唐尧) ซุน (舜) และหยวี (禹) (ไชยยุทธ ปิ่นประดับ, 2533) นั้นมีส่วนเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์จีนยุคโบราณ สมัยสามกษัตริย์ห้าจักรพรรดิ (三皇五帝) ซึ่งถือเป็นยุคแรกของบรรพชนผู้ปกครองบ้านเมืองของชาวจีน สมัยตั้งแต่ครั้งที่ยังไม่ได้มีการก่อตั้งสืบสายเป็นลำดับราชวงศ์ สืบเนื่องจากบรรดาชนเผ่าทั้งหลายในบริเวณจงหยวนนั้นมีชนเผ่าสำคัญอยู่ 3 ชนเผ่า คือ ชนเผ่าทางใต้ของเหยียนตี้ (炎帝) ชนเผ่าทางตะวันออกเฉียงเหนือของฮว่างตี้ (黄帝) และชนเผ่าจิวหลี่ (九黎族) ของชื่อโหยว (蚩尤) ชนเผ่าของชื่อโหยวมีกำลังเข้มแข็งมากและมีกรูกรานชนเผ่าอื่นอยู่เนื่อง ๆ เมื่อชื่อโหยวทำสงครามกับชนเผ่าของเหยียนตี้ เหยียนตี้ได้ขอความช่วยเหลือจากฮว่างตี้ จนสามารถเอาชนะชื่อโหยวได้ เมื่อชื่อโหยวถูกกำจัดแล้ว ชนเผ่าของเหยียนตี้กับฮว่างตี้จึงหันมา

ทำสงครามกันเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ ปรากฏว่า เหียนตี้เป็นฝ่ายแพ้ ฮว่างตี้จึงได้
รับการสถาปนาเป็นหัวหน้าของชนเผ่าทั้งหลาย ประวัติศาสตร์เรียกว่า “ตี้” (帝) หรือ
“จักรพรรดิ” ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและผสมผสานทางวัฒนธรรมของชนเผ่าต่าง ๆ จน
กลายเป็นวัฒนธรรมของพงศ์เผ่าฮว่าเซีย (华夏) ซึ่งเป็นรากฐานวัฒนธรรมของชาวฮั่นสืบ
ต่อมา (ทวีป วรดิลก, 2551) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าฮว่างตี้จะเป็นฝ่ายได้ชัยชนะและถือว่าเป็น
ปฐมจักรพรรดิพระองค์แรก แต่ต่อชนรุ่นหลังยังถือว่าตนเป็นทั้ง “ลูกหลานเหียน-
ฮว่าง” (炎黄子孙) อยู่นั่นเอง

จากพจนานุกรม 《中国神话人物辞典》¹¹ กล่าวถึง “สามกษัตริย์” ที่
อ้างอิงจากตำรา 《太平御览》卷七八引《春秋纬》 กล่าวว่าในยุคเทพ
ปกครองนั้นแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ฟ้า (天皇) ซึ่งก็คือตำแหน่งกษัตริย์ผู้ปกครองสวรรค์
อันหมายถึงเจ็กเซียนฮ่องเต้ ดิน (地皇) ซึ่งก็คือตำแหน่งเจ้าแห่งดิน และมนุษย์ (人
皇) ซึ่งก็คือมนุษย์โลก อันหมายถึงตำแหน่งของหัวหน้าชนเผ่าในอดีตที่มีเก้าคนพี่น้อง
แล้วแบ่งพื้นที่กันปกครองออกเป็นเก้าแผ่นดิน (人皇, 兄弟九人, 分为九州
长天下也。) รวมกันเป็น “สามกษัตริย์” (三皇) จากประเด็นนี้ทำให้ผู้วิจัย
สันนิษฐานต่อความเชื่อมโยงกับตำนานทฤษฎีดาราศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องเทพดาวเบ็ไต่ว
ทั้งเก้า จากตำรา 《五行大义·卷一·第五论九宫数》 กล่าวว่าดาวเบ็ไต่วทั้ง
เก้า ใต้แบ่งผืนแผ่นดินออกเป็นเก้าส่วนตามหลักเก้าฟ้า ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

ฟ้าที่หนึ่ง เสวียนเทียน คือ ดาวเบ็ไต่วที่เก้า ตำแหน่ง ขาน ปกครองแผ่นดิน จี้โจว
(玄天数一, 属斗第九星, 应坎宫, 对冀州)

ฟ้าที่สอง จูเทียน คือ ดาวเบ็ไต่วที่แปด ตำแหน่ง คุณ ปกครองแผ่นดิน จิงโจว
(朱天数二, 属斗第八星, 应坤宫, 对荆州)

ฟ้าที่สาม ซางเทียน คือ ดาวเบ็ไต่วที่เจ็ด ดาวหยาวกวง ตำแหน่ง เจิ้น
ปกครองแผ่นดิน ซิงโจว

(苍天数三, 属斗第七瑶光星, 应震宫, 对青州)

ฟ้าที่สี่ หยางเทียน คือ ดาวเบ็ไต่วที่หก ดาวคายหยาง ตำแหน่ง ซวี่น
ปกครองแผ่นดิน สวีโจว

(阳天数四, 属斗第六开阳星, 应巽宫, 对徐州)

ฟ้าที่ห้า จวินเทียน คือ ดาวเบ็ไต่วที่ห้า ดาวเหิง ตำแหน่ง จง ปกครอง
แผ่นดิน ยวีโจว

(钧天数五, 属斗第五衡星, 应中宫, 对豫州)

¹¹ 李剑平: 《中国神话人物辞典》, 陕西人民出版社.1998年版, 第
25页。

ฟ้าที่หก โยวเทียน คือ ดาวเป๋ยโต้วที่สี่ ดาวเจี๋ยน ตำแหน่ง เจียน ปกครอง
แผ่นดิน ยงโจว

(幽天数六，属斗第四权星，应乾宫，对雍州)

ฟ้าที่เจ็ด หัวเทียน คือ ดาวเป๋ยโต้วที่สาม ดาวจี ตำแหน่ง ตู่ย ปกครอง
แผ่นดิน เหลียงโจว

(昊天數七，属斗第三玑星，应兑宫，对梁州)

ฟ้าที่แปด เบี่ยนเทียน คือ ดาวเป๋ยโต้วที่สอง ดาวเสวียน ตำแหน่ง เกิ่น
ปกครองแผ่นดิน เหี่ยนโจว

(变天数八，属斗第二璇星，应艮宫，对兖州)

ฟ้าที่เก้า เหี่ยนเทียน คือ ดาวเป๋ยโต้วที่หนึ่ง ดาวซู ตำแหน่ง หลี ปกครอง
แผ่นดิน หยางโจว

(炎天数九，属斗第一枢星，应离宫，对扬州)

จากการศึกษาข้างต้น พบว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับ “สามกษัตริย์” ที่กล่าวถึงเรื่อง
มนุษย์ในยุคเทพปกรณัมจีนกับทฤษฎีดาราศาสตร์ที่กล่าวถึงเทพดาวเป๋ยโต้วทั้ง 9 มี
ความสอดคล้องกัน ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลว่า ตำนานพระกิวทองใต้เต้ เกิดจาก
ประวัติศาสตร์ยุคเทพปกรณัมที่เริ่มต้นจากผานกู่ ได้เบิกแผ่นฟ้าแผ่นดิน สืบต่อมาด้วย
เชื้อสายมนุษย์โลก (人皇氏) หรือก็คือตำแหน่งของหัวหน้าชนเผ่าในอดีตที่เชื่อว่กัน
ว่ามีเก้าพี่น้อง ซึ่งตรงกับความสำเร็จเรื่องดาวเป๋ยโต้วทั้ง 9 ของทางศาสนาเต๋า อันมีชื่อ
ดาวและตำแหน่งที่สอดคล้องกัน ส่วนตำนานที่กล่าวกันตามเอกสารทั่วไปในงานกินเจ
โดยระบุว่าพระราชาราชทั้งเก้าพระองค์ คือจักรพรรดิฟูซี่ (伏羲) เสินหนง (神农)
ฮว่างตี้ (黄帝) ส่าวห่าว (少昊) จวนชวี (颛顼) ตี้กู่ (帝喾) ถังหยาว (唐尧) ชุ่น
(舜) และหยวี (禹) นั้นเป็นลำดับยุคประวัติศาสตร์ถัดจากยุคเทพปกรณัม (神话时
代) แต่อยู่ระหว่างรอยต่อของยุคตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา (传说时代) อันเกี่ยวข้อ
กับตำนานสามกษัตริย์ห้าจักรพรรดิ กับยุคกึ่งตำนาน (半信史时代)¹² ที่เริ่มต้นยุค
จากราชวงศ์เซี่ย โดยมีจักรพรรดิหยวี (禹) ปกครองแผ่นดิน

3. พระกิวทองใต้เต้ : สืบสายตำนานความจงรักภักดีนำมาสู่การกู้ชาติกู้แผ่นดิน

ตำนานพระกิวทองใต้เต้ในแง่มุมทางประวัติศาสตร์จีนนั้น กล่าวถึงเรื่องเศร้า
สลดเกี่ยวกับจักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์ซ่งใต้ (南宋朝) พระนามว่า “จ้าวปิ่ง
ฮ่องตี้” (赵昺帝) ซึ่งเสวยราชย์ในยามกลียุค ถูกพวกมองโกลบุกเข้าชิงแผ่นดินจีน สืบ
เนื่องจากปี ค.ศ. 1259 เหมิงเกอฮั่น (蒙哥汗) จอมข่านแห่งมองโกลซึ่งได้รับบาดเจ็บ

¹² 伯杨：《中国历史年表》，人民文学出版社.2011年版，第10页。

จากการกรีธาทัพเข้าตีแผ่นดินจีนทางภาคเหนือได้เสด็จสวรรคตอย่างกะทันหัน สมเด็จพระอนุชาฮูเป่ย์ (忽必烈) ซึ่งกำลังเข้าตีแผ่นดินจีนทางภาคใต้รีบยกทัพกลับขึ้นเหนือเพื่อชิงตำแหน่งจอมข่านแล้วยึดอำนาจได้สำเร็จ ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นจักรพรรดิแห่งมองโกล ชาวไทยจะเรียกว่า “กุบไลข่าน” (ทวีป วรดิลก, 2551) เมื่อเสวยราชย์ภายในเรียบร้อยแล้ว กุบไลข่านได้ย้ายราชธานีจากทะเลทรายนอกด่านจีนเข้ามาอยู่ในกำแพงเมืองจีนเมื่อ ค.ศ.1271 โดยเรียกเมืองหลวงแห่งใหม่ว่า “ต้าตู” (大都) แปลว่า “มหाराชธานี” ปัจจุบันคือกรุงปักกิ่ง แล้วเรียกเมืองหลวงเดิมในทะเลทรายว่า “ซ่างตู” (上都) แปลว่า “เมืองหลวงเก่า”

ฝ่ายราชวงศ์ซ่งใต้ (南宋) ชาวฮั่น (汉) เจ้าของแผ่นดินจีนได้อพยพหนีภัยลงมาทางใต้อย่างทุลักทุเล พยายามตั้งราชสำนักสัจจระสืบสายราชวงศ์ซ่งต่อไป จนถึงปี ค.ศ.1274 จักรพรรดิซ่งตู่จง (宋度宗) เสด็จสวรรคต รัชทายาทวัย 4 ปีสืบราชบัลลังก์ต่อเป็นจักรพรรดิซ่งกงจง (宋恭宗) (包伟民, 2006 : 416) จนถึง ค.ศ.1276 ก็ถูกกองทัพมองโกลที่ตามมาปราบถึงภาคใต้จับตัวไปเป็นเชลยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุญาติมากมายหลายร้อยคน ขุนนางผู้ภักดีบางคนที่ไม่ถูกจับไปเป็นเชลยคราวนั้น ได้นำเสด็จพระเจ้าซ่งต่างมารดาของฮ่องเต้ซ่งกงจงหลุดรอดเงื้อมมือของทหารมองโกลมาได้ 2 พระองค์ คือ จ้าวชื้อ (赵昞) และจ้าวบิ่ง (赵昺) กระทั่งไปตั้งพระราชวังหลินผู้ไท่ซาน (林浦泰山宫) เป็นการชั่วคราวที่เมืองฝูโจว (福州) มณฑลฝูเจี้ยน (福建) แล้วแต่งตั้งจ้าวชื้อ ขึ้นเป็นจักรพรรดิซ่งตวนจง (宋端宗) แต่อยู่ในตำแหน่งถึง ค.ศ.1279 ก็ล้มประชวรสวรรคตลงอีก (时惠荣, 2000 : 576) พระอนุชาจ้าวบิ่ง สืบราชสมบัติแทนอย่างถูกกละหุกเป็นฮ่องเต้องค์ที่ 9 ของราชวงศ์ซ่งใต้ พระนามในประวัติศาสตร์ว่า “ซ่งตี้บิ่ง” (宋帝昺) ขณะเสด็จหนีภัยเรื่อยลงมาทางใต้ถึงตำบลหลยาซาน (崖山) โดยมี “ลู่ซิวฟู” (陆秀夫) อัครเสนาบดีผู้จงรักภักดี รับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยพิทักษ์ฮ่องเต้年幼และแม่ทัพจางชื้อเจี๋ย (张世杰) เป็นผู้ถวายการอารักขา จนหนีเอาชีวิตรอดไปถึงดินแดนทางใต้ของประเทศจีนในยุคนั้น

ราชวงศ์หยวนของชาวมองโกล ต้องการกำจัดราชวงศ์ซ่งอย่างถอนรากถอนโคน จึงส่งแม่ทัพจางหงฟ่าน (张弘范) ตามล่าอย่างสุดหล้าฟ้าเขียว กระทั่งลู่ซิวฟูนำเสด็จฮ่องเต้年幼จ้าวบิ่งหนีไปจนมุดอยู่บนเรือ เมื่อเห็นว่าไม่มีทางหนีรอดอีกแล้ว ลู่ซิวฟูจึงอุ้มฮ่องเต้年幼กระโจนลงแม่น้ำและจมหายไปทะเลหยยาซาน (崖山海) อันเชี่ยวกรากไม่เหลือร่องรอย¹³ ซึ่งตรงกับวันที่ 9 เดือน 9 ตามจันทรคติจีน ค.ศ.1279 ขณะที่ฮ่องเต้年幼พระชนมายุเพียง 9 พรรษา ราชวงศ์ซ่งใต้จึงปิดฉากลงอย่างสิ้นเชิง นับเป็นการสิ้นสุดราชวงศ์อย่างน่าเวทนา ปลอຍให้ชาวมองโกลยึดครองแผ่นดินจีน ทำให้

¹³ 虞云国：《细说宋朝》，上海人民出版社. 2002年版，第620页。

ประชาชนจีนชาวฮั่นรู้สึกอาลัยอาวรณ์มาก เพื่อเป็นการระลึกถึงเหตุการณ์อันอัปยศอดสู พร้อมทั้งต้องการปลุกกระแสความรักชาติให้กลับคืนมาในคราวเดียวกัน (สุซันต์ วิวกเมธากร, 2547) โดยมีกลุ่มผู้รักชาติที่ไม่ยอมสยบอยู่ใต้การปกครองของชาวมองโกล จึงพยายามจะฟื้นฟูราชวงศ์ซ่งขึ้นอีกครั้ง จนได้รวมตัวกันเพื่อจะโค่นล้มชาวมองโกลให้ได้ โดยใช้การจัดงานกินเจบังหน้าเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล หวนรำลึกถึงจักรพรรดิน้อยจ้าวปี่ง

อีกความเชื่อหนึ่งเกี่ยวกับ สำนักพรตนิกายบัวขาว (白蓮教) ซึ่งเป็นสำนักที่มีอิทธิพลมากในสมัยราชวงศ์ หมิง เมื่อพวกมองโกลเข้าปกครองแผ่นดินจีนแล้ว สำนักบัวขาวพยายามกอบกู้เอกราชคืนให้กับชาวฮั่น กลายเป็นดอกข้างแครงของมองโกลบนแผ่นดินจีนมาตลอด ราชสำนักหยวนชาวมองโกล ใช้มาตรการปราบปรามสำนักบัวขาวอย่างโหดเหี้ยม ในที่สุดสำนักบัวขาวแตกยับเยิน ทายาทเจ้าสำนักต้องหนีไปตายในทะเล คล้ายกับเรื่องจักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์ซ่งใต้ ผู้ที่เชื่อเรื่องเกี่ยวกับสำนักบัวขาวมักมีพิธีกรรมในเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ประกอบด้วย โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยนตามแถบฝั่งทะเลตะวันออกจะเป็นสมาชิกนิกายบัวขาวกันมาก สายสำนักนี้เมื่ออพยพไปอยู่สถานที่ใด ก็มักนำเอาเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ของสำนักบัวขาวไปเผยแพร่ด้วย (ถาวรสิกขโกศล, 2555) ในประเพณีกินเจ จึงมีพิธีกรรมลุยไฟ ปีนบันไดมิด การทรงเจ้า เป็นต้น เมื่อแรกเริ่มเดิมทีเป็นการรวมตัวเพื่อกู้ชาติ กู้แผ่นดินให้พ้นจากแอกของพวกมองโกล ต่อมาเมื่อชาวฮั่นสามารถขับไล่มองโกลไปได้สำเร็จ และสถาปนาราชวงศ์หมิงขึ้นมา ทำให้สำนักบัวขาวเสื่อมถอยลง ครั้นมาถึงสมัยราชวงศ์ซิงชาวมองโกลเข้ามาปกครองเหนือแผ่นดินจีนได้อีก สำนักบัวขาวก็เกิดขึ้นมาใหม่ด้วยการฟื้นฟูราชวงศ์หมิงโค่นล้มราชวงศ์ซิง (反清复明) โดยอาศัยการกินเจเป็นสิ่งดึงดูดชาวฮั่นให้มารวมพลังกัน ซึ่งพวกชาวฮั่นต้องลี้ภัยหลบหนีด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น หนีออกนอกประเทศ เพื่อไปเป็นศิลปินแสดงงิ้ว หุ่นกระบอก หรือกลุ่มที่เป็นปราชญ์และนักบวชก็จะออกนอกประเทศด้วยการเผยแพร่ศาสนา ในกลุ่มชนชั้นสูง ก็มีเชื้อพระวงศ์หมิง 9 องค์ ได้หลบหนีเดินทางมาจนถึงทางใต้ของประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นกลุ่มที่นำพิธีกินเจ (九皇斋节) เข้ามา และยังคงแบ่งสายออกไปอีก คือ พวกนักปราชญ์ก็จะไปสร้างศาลเจ้า โรงเจต่าง ๆ ส่วนพวกที่เดิมเป็นทหารก็ไปรวมกับพวกอั้งยี่สอนวิชาการต่อสู้ให้ ในขณะที่พวกนักออกบวชก็ออกจาริกไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อแสวงหาที่สงบสำหรับบำเพ็ญฌาน (ธ.ธีรทาส, 2545)

จากการศึกษา พบว่า ตำนานพระกิวทองใต้แต่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ การเมืองจีน เป็นตำนานที่อธิบายว่าการกินเจเกิดขึ้นเพื่อรำลึกถึงบุคคลในประวัติศาสตร์ (ธนัสต์ สุวัฒน์มหาดี, 2551) เห็นได้จากการที่จักรพรรดิซ่งตี้ปี่งมีเหตุบังเอิญพ้องกับเลข 9 ทั้งเป็นฮ่องเต้รัชกาลที่ 9 ของราชวงศ์ซ่งใต้ แล้วต่อมาสิ้นพระชนม์ในวันที่ 9 เดือน

9 ขณะที่พระชนมายุ 9 พรรษา ชาวจีนจึงนำเรื่องทั้งหมดนี้มาประมวลกันเพื่อใช้เป็นเทศกาลที่ระลึกด้วยการจัดงานกินเจรวม 9 วัน ทำให้การกินเจของชาวจีนในสมัยก่อนจึงมีเรื่องการเมืองแอบแฝงอยู่มาก โดยผสมผสานรวมกับศาสนาเต๋าและพุทธมหายาน และลัทธิต่างๆ ครั้นยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะชาวจีนที่อพยพไปอยู่โพ้นทะเลและได้อาศัยแผ่นดินใหม่อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข แต่ยังสำนึกถึงวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของตน จึงสืบทอดวัฒนธรรมต่างๆ ไว้อย่างเหนียวแน่น โดยมีการประยุกต์ปรับเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างให้สอดคล้องกับสังคมที่ไปอยู่ เช่น ประเพณีกินเจของจังหวัดตรัง ในปัจจุบันจึงเป็นเรื่องของความเชื่อความศรัทธาของชาวไทยเชื้อสายจีนฮกเกี้ยนที่เคารพกราบไหว้บูชาพระกิวฮ่องไต้เต่ ตลอดถึงการเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการเมืองตามตำนานเหมือนสมัยโบราณ

บทสรุป

ตำนานความศรัทธาและความศักดิ์สิทธิ์พระกิวฮ่องไต้เต่นำมาสู่งานประเพณีกินเจ ถ้าจะกล่าวถึงตำนานพระกิวฮ่องไต้เต่ในสังคมไทยนั้น เป็นการเล่าต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งไม่ได้มีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยบรรพบุรุษชาวจีนเชื้อสายฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะชาวจีนในจังหวัดตรังและภูเก็ต พวกเขาได้นำเอาวัฒนธรรมและความเชื่อดั้งเดิมของตนเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อทางพุทธศาสนาของผู้คนในท้องถิ่นได้อย่างกลมกลืน พวกเขาเหล่านั้นต่างก็มีความเชื่อและศรัทธาต่อพระกิวฮ่องไต้เต่ เมื่อเข้ามาบุกเบิกพื้นที่ทำมาหากินใหม่จึงมีการสร้างศาลเจ้าขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจ และในช่วงงานประเพณีกินเจ ยังมีการประกอบพิธีกรรมอัญเชิญพระกิวฮ่องไต้เต่มาเป็นพระประธาน ซึ่งยังคงยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามแบบอย่างโบราณมากกว่า 180 ปี ตำนานพระกิวฮ่องไต้เต่ในสังคมไทย จึงไม่เป็นเพียงความเชื่อทางศาสนา หากแต่ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ทุกวันนี้ตำนานความศรัทธาพระกิวฮ่องไต้เต่นำมาสู่ประเพณีกินเจ จนสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพื้นถิ่นเดิม ถือเป็นคุณค่าต่อสุขภาพและจิตใจในเวลาเดียวกัน จะเห็นได้ว่า ทั้งตำนานและความศรัทธาที่มีต่อพระกิวฮ่องไต้เต่ในสังคมไทย มีส่วนทำให้พระกิวฮ่องไต้เต่สามารถดำรงอยู่ในความศรัทธาของชาวไทยเชื้อสายจีนได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน ทั้งนี้เนื่องจากตำนานความศรัทธาดังกล่าว ยังคงได้รับการสืบทอดและผสมผสานกับความเชื่อทั้งทางเต๋าและพุทธศาสนา มหายาน ในสังคมไทยตลอดเวลา นับเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเชื่อเรื่องพระกิวฮ่องไต้เต่ดำรงอยู่ในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จักรสุมาลย์ กบิลสิงห์ บัญชี. (2538). พระพุทธศาสนาแบบธิเบต. กรุงเทพฯ : ส่องสยาม.
- ไชยยุทธ ปิ่นประดับ. (2533). ประเพณีกินผักของศาลเจ้ากะหู้. ภูเก็ต : ศาลเจ้ากะหู้. ถาวร สิกขโกศล. เนื่องด้วยการกินเจ. ศิลปวัฒนธรรม 33 (12) : 156-165
- ถาวร สิกขโกศล และธีระ วงศ์โพธิ์พระ(ธ.ธีรทาส). เสวนาเรื่อง "พิธีกินเจ". อาศรมสยาม-จีนวิทยา 4 (7) : 1.
- ทวีป วรดิลก. (2551). ประวัติศาสตร์จีน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.
- ธันส์ถ์ สุวัฒน์มหาตม์. (2551). เทศกาลกินเจในเดือนเก้า. กรุงเทพฯ : ส่องสยาม.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551). นิทานพื้นบ้านศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แปลงนาม (นามแฝง). (2549). ความเข้าใจเรื่องการกินเจ. กรุงเทพฯ : สมาคมเด็กกำจี้จินเกาะ.
- สุขสันต์ วิเวกเมธากร. กินเจ食齋. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2547. จาก <http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9470000063168>.

ภาษาจีน

- 包伟民, 吴铮强. (2006). 宋朝简史. 福州: 福州人民出版社.
- 伯杨. (2011). 中国历史年表. 北京: 人民文学出版社.
- 陈勇. (2009). 道教北斗九皇信仰研究. 成都: 四川省社会科学院研究生学院.
- 黄怀信. (2004). 鹖冠子汇校集注. 北京: 中华书局.
- 李剑平. (1998). 中国神话人物辞典. 西安: 陕西人民出版社.
- 李庆年. (2006). 东南亚华人的独特神祇—九皇爷考证. 炎黄文化 6(1): 50.
- 马书田. (1996). 中国道教诸神. 北京: 团结出版社.
- 潘恩德. (2001). 全像民间信仰诸神谱. 成都: 巴蜀书社.
- 时惠荣, 沈道初, 沈震海. (2000). 中国的皇帝. 南京: 南京大学出版社.
- 王雷五. (1937). 史记·天官书. 上海: 上海商务印书馆.
- 萧登福. (1997). 《太上玄灵北斗本命延生真经》探述. 宗教学

研究 36(3): 50.

虞云国. (2002). **细说宋朝**. 上海: 上海人民出版社.

张继禹主编. (2004). **中华道藏**. 北京: 华夏出版社.

中国社会科学院语言研究所. (2005). **现代汉语词典** (第5版). 北京: 商务印书馆.

中华电子佛典协会. (2002). **大正新修大正藏经**. CBETA 电子版.

朱文鑫. (1927). **史记天官书恒星图考**. 北京: 商务印书馆.